

“Triptic hegelianà a Antoni Tàpies”

Carles Ruiz

A Maria-Dolors Quetglas

I

(Revolucionari artista)

Un revolucionari artista o resta marginat o l'aprofiten els capitalistes amb fins lucratiu i perd el seu caràcter revolucionari; tenir èxit vol dir convertir-se en un instrument de producció al servei del capital.

Cal treballar al marge de l'estructura de la societat i contribuir a crear dificultats al sistema.

II

(Artista revolucionari)

Com que la gent que ha tingut mitjans per a cultivar la sensibilitat solen ser els rics, l'artista, en principi, es veu obligat a entendre-s'hi; a més, com a autor de peces úniques comercials, si triomfa, l'identifiquen amb el capitalisme. Però és absurd d'atribuir a les tendències artístiques caràcter de classe; l'art mateixa determina el seu propi desenvolupament, connexa amb la realitat i alhora realitat lliure.

III

(Publicat a «Papeles de Son Armadans», octubre de 1971, junt amb la traducció castellana de Pere Gimferrer.)

Dobleu per aquí

Potser aquest poema ens pugui ajudar a esbrinar la posició de l'artista en la societat actual. Si més no, el poema guarda i distingeix clarament els límits de les posicions que l'artista pot prendre dins el sistema.

Avui, ho sapiguem o no, som hegelians diuen els estudiosos. Vol dir això, que som partidaris de la doctrina conservadora que l'últim dels grans filòsofs alemanys va formular en un enorme sistema que intenta explicar el món? No forçosament, hi ha persones que són hegelianes al màxim i mantenen, contràriament, una posició ideològica socialista, la qual cosa no es contraduïu.

Podem veure, però, el desenvolupament de les posicions que pot prendre l'artista en la societat actual:

I

(Revolucionari artista)

Un revolucionari artista és abans que res un revolucionari. Després pot ésser artista, periodista, ciclista o mecànic, però, primer, té prioritat la condició revolucionària. «La revolució la fa hom de colze a colze i sense preguntar quin és l'ofici dels conjurats.» diu J. V. Foix en el pròleg «Del real poètic»!

Si hom és revolucionari intentarà d'antuvi, abans que ésser artista, fer la revolució i implantar un sistema revolucionari.

Per a aconseguir la revolució «Cal treballar al marge de l'estructura de la societat i contribuir a crear dificultats al sistema.»

És a dir, cal que augmentin les contradiccions del sistema per tal que el funcionament del sistema trobi promptament el seu contrari, la seva negació que faci evolucionar **necessàriament** el sistema cap a una transformació.

Dues qüestions es plantegen per tal d'aconseguir produir contradiccions al sistema:

1. Fer tot allò que el sistema no vol. Negar la forma de vida que ofereix el sistema i treballar al marge (grups marginals), allunyat d'allò que el sistema ofereix (família, estat, institució) intentant construir una alternativa i difondre-la, però no pas amb els mitjans de comunicació del poder. Aquest intent fracassa quan les alternatives són acoplades, integrades, assumides pel sistema, el qual, llavors, les fa rendir en benefici propi.

Des d'aquesta perspectiva un revolucionari artista perd les seves característiques quan «l'aprofiten els / capitalistes amb fins lucratius».

2. Fer tot allò que el sistema vol perquè el sistema ja porta dins d'ell mateix la contradicció. Així, accelerant-ne el procés, ajudant a créixer el ritme de la producció incessant i irracional sobrevindrà l'esclat i la desitjada transformació. Només es tracta d'una qüestió de temps, paciència i sacrifici.

Des d'aquesta perspectiva un revolucionari artista obtindrà plenament les seves característiques quan tingui èxit perquè «tenir èxit vol dir convertir-se en un / instrument de producció al servei / del capital», i això és el que cal per tal d'augmentar la contradicció del mode de producció capitalista.

II

(Artista revolucionari)

Un artista revolucionari no s'entén gaire bé. Al respecte J. V. Foix diu en l'esmentat pròleg: «Per a un poeta, com a poeta, no hi ha d'altra revolució que la que farà el propi clos.» (pàg. 6). «El poeta, com a poeta, no té d'altra motivació lírica que la pròpia de la poesia. Només compta per a ell la revolució provocada pel procés

de la majoria. Quan s'esdevé aquesta, el poeta, com a poeta, calla.» (pàg. 7).

Un artista revolucionari abans que res, privilegiarà i donarà prioritat a la pròpia revolució que no a la revolució global. A més l'artista contribueix a realitzar la revolució global fent la pròpia revolució, que és la forma més directa i eficaç d'iniciar una revolució, començant per la d'un mateix.

«l'artista en principi es veu obligat a entendre-s'hi» amb els rics, és clar, és un subjecte que pertany a la classe burgesa i la seva revolució permanent, la realitzarà pràcticament en sí mateix, integrat dins el sistema, cooperant amb ell. Si l'artista vol ésser revolucionari ha de deixar per força la seva classe privilegiada, burgesa i «treballar al marge de l'estructura / de la societat».

L'antítesi de l'artista revolucionari ve, però, tan clarament definida com ho és l'apreciació pròpia de l'art:

«Però és absurd d'atribuir a les tendències [artístiques] caràcter de classes; l'art mateix determina el seu propi desenvolupament, connexa amb [la realitat] i alhora realitat lliure.»

III

o l'illuminada, a la seva època. Una revolució, política o social, forneix als poetes elements inèdits per a fer vàlides les seves escapades. El poeta retroba, per mitjà dels símbols nous, el permanent.

El poeta té els seus deures revolucionaris; la seva revolució, però, és indiferent a la

Dobleu per aquí

aquesta formulació terminològica de Tesi-Antítesi-Síntesi. Aquesta terminologia pertany a Fichte, que l'hereda de Kant en un estat inacabat, on no existeix la Síntesi, però, aquesta Síntesi no és consumada, no esdevé una peça pulimentada i conclusiva. La Síntesi de Fichte és imperfecta, ja que l'acció és encara un moviment de mai acabar. Hegel anomenarà això «mala infinitud» perquè la Síntesi opera com una nova tesi a la qual s'oposarà una altra antítesi, etc. i així indefinidament, fins mai no acabar.

1. J. V. Foix, Pròleg «Del real poètic», pàg. 6. «Darrer comunicat».

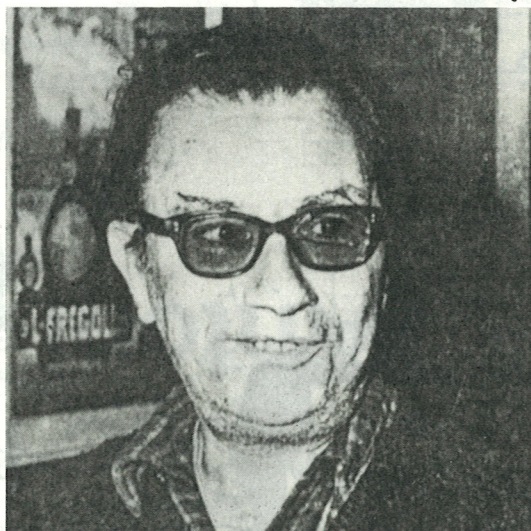
L'estructura formal del poema és composta en tres parts. Filosòficament aquestes tres parts responen a la metodologia dialèctica que va formular Hegel. És a dir, ja coneixem l'esquema següent:

1. Ésser
2. No-res
3. Esdevenir

S'atribueix, d'altra banda a Hegel l'elaboració de la dialèctica en la següent formulació:

1. Tesi
2. Antítesi
3. Síntesi

És aquesta una atribució falsa, que no correspon al filòsof alemany. Hem de dir que s'atribueix simplement per ignorància a Hegel la invenció de la dialèctica en

1. Joan Brossa (Barcelona, 1919) és dels poetes catalans de postguerra, qui més s'ha preocupat per mantenir-se en una posició de clara avantguarda.